

INHOUD

Een nieuw werkjaar voor SALSA! en het archief	1
Colofon en praktische informatie	2
Oude kaarten bij je thuis: Cartesius	2
Itinera Nova: een stand van zaken	4
Twist over vermeende openstaande rekening in de Leuvense schepenbank	6
Uitgelicht: Postkaart in de kijker	8
In beeld: De geduldige beeldbewerkers van Itinera Nova	8

Blijf via onze website www.salsavzw.be op de hoogte van alle activiteiten van SALSA! en volg het laatste nieuws over het stadsarchief via de facebookpagina www.facebook.com/stadsarchiefleuven

SALSA! vzw
Samen Actief voor het Leuven StadsArchief

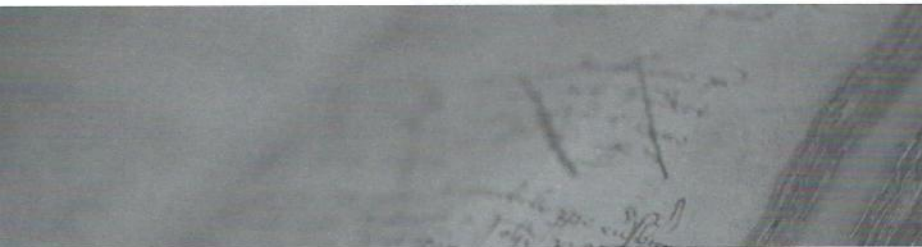
SALSA! Nieuwsbrief is een driemaandelijks nieuwsbrief, uitgegeven door SALSA! vzw, de Vriendenkring van het Leuven Stadsarchief. Het abonnement is inbegrepen in de lidmaatschapsbijdrage voor de vzw.

Een nieuw werkjaar voor SALSA! en het archief

Naar goede gewoonte organiseerde het stadsarchief einde januari een eerste publieksmoment in het auditorium van Tweebronnen over een archiefgerelateerd thema. Dit jaar had deze informatievoormiddag plaats op zaterdag 30 januari 2016 en lag de focus op de digitalisering in onze samenleving en de impact ervan op de archiefwerking. De opkomst van ruim 80 aanwezigen maakte duidelijk dat dit thema leeft en dat het stadsarchief een sterk inhoudelijk geïnteresseerde achterban heeft.

Zoals bekend heeft het stadsarchief al een ruime ervaring met het digitaliseren van papieren archiefstukken. Inge Moris, projectadviseur voor Itinera Nova, vertelde over de even kansrijke als complexe manier waarop het archief samen met een hele vrijwilligersploeg de schepenbankregisters online raadpleegbaar maakt. Archivaris Caroline Vleugels is dagelijks in de weer met het archiveringsproces voor de hedendaagse administratieve documenten van de stedelijke diensten, die in toenemende mate alleen nog digitaal bestaan. Zij vertelde over de complexiteit van het archiveren van dit born digital archief. Onze collega's van de Erfgoedcel beheren mee het interprovinciale ontsluitingsplatform Erfgoedplus.be. Ook het stadarchief biedt reeds een groot aantal iconografische items in digitale versie via Erfgoedplus.be aan voor online raadpleging. Petra Grooteman van de Erfgoedcel bood het publiek inzicht in de wereld van metadata en gedigitaliseerde objecten en hoe die samen een erfgoedschatkamer op het wereldwijde web kunnen vormen.

Vanaf half mei start opnieuw een reeks 'archiefbrunches', zij het in een wat gewijzigde formule. Dit jaar gaan deze vijf zaterdagochtendbijeenkomsten - met telkens een combinatie van een rijkelijke brunch en een interessante lezing over een aspect van het Leuvense verleden op basis van archiefmateriaal - door op bijzondere locaties in Leuven. Voor de brunch wordt dit jaar voor het eerst beroep gedaan op een professionele cateringpartner, met aangename extra's die letterlijk en figuurlijk gesmaakt zullen worden. Aan het einde van de reeks zullen de vijf lezingen ook in een samenvattende publicatie duurzaam ontsloten worden.

Op zaterdag 14 mei zal archivaris-afdelingshoofd Marika Ceunen zelf de spits afbijten met een lezing over de overstroming die Leuven dag op dag 110 jaar geleden trof. De tweede archiefbrunch zal op zaterdag 11 juni plaatshebben in de abdij van Keizersberg. Sprekers zijn dan de heer Dr. Francis Somville, Groot-Prior van OSMTH België, de heer David Wagemans, Groot-Kanselier van OSMTH België en Rudi Kennes. Zij onderhouden ons over de Tempeliers in Leuven.

Na de zomer volgen dan nog drie archiefbrunches in september, oktober en november. De thema's die dan aan bod komen zijn het verhaal van de wederopbouw van Leuven na WO I, het privé-archief van vooraanstaand Leuenaar Pieter Willems (1840-1898) en de geschiedenis en bijzondere betekenis van de Leuvense beiaarden. Gedetailleerde informatie over alle archiefbrunches van dit jaar en hoe u er als lid van de vriendenkring aan voordeeltarief voor inschrijft, vind je op de website van SALSA!.

Vergeet zeker ook niet 28 mei in uw agenda te noteren: dan organiseert SALSA! in samenwerking met het stadsarchief een "archiefdag" met een rondleiding in het archiefdepot, een boekenverkoop en een veiling. Voor meer informatie verwijzen we graag naar de SALSA!-website.

COLOFON

Eindredactie | Marika Ceunen
Redactieadres | Stadsarchief Leuven
Verantwoordelijke uitgever | Gustaaf Janssens
Maria Theresiastraat 87 | 3000 Leuven

Foto's | Marika Ceunen,
Eric Dewaersegger,
Stadsarchief Leuven

Druk | Drukkerij De Bie
Vormgeving | Atelier A
Annelies Belemans, www.atelierannelies.be

PRAKTISCHE INFORMATIE SALSA! VZW

website | www.salsavzw.be
e-mail | salsaarchief@gmail.com
adres | Stadsarchief Leuven
Rijschoolstraat 4/001, 3000 Leuven

Bestuursleden | Jaak Brepoels, Marc Carnier,
Michel De Witte (PR-verantwoordelijke) Gustaaf
Janssens (voorzitter), Sabrina Keyaerts (penning-
meester), Hendrik Ollivier (secretaris), Violet Soen

Lid worden ? U kan lid worden van SALSA! vzw door
overschrijving van €15 (voor gewone leden) of €30
(voor steunende leden) op volgend rekeningnr.:
IBAN BE93 068-2420772-67. Dit lidgeld omvat de
driemaandelijke nieuwsbrief, mogelijkheid tot aan-
kopen van de eigen publicaties met korting en gratis
toegang tot de activiteiten van de vriendenkring.

Stadsarchief Leuven
Rijschoolstraat 4/001, 3000 Leuven
Tel. 016/30 08 69
Fax 016 23 40 06
archief@leuven.be

De leeszaal is open op dinsdag, woensdag en
vrijdag van 9u tot 13u en op donderdag van 9u tot
19u.

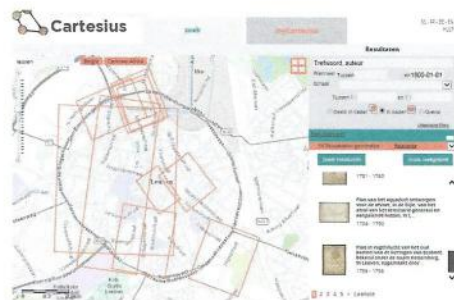

Oude kaarten bij je thuis: Cartesius

De vraag naar oude en jongere kaarten, stadsgezichten en luchtfoto's is bijzonder populair zowel bij het grote publiek als bij de professionele gebruiker. Deze unieke stukken, vaak van hoge esthetische kwaliteit, waren tot voor kort moeilijk te raadplegen. Ze worden weliswaar goed bewaard, maar om ze te zien moest je naar een leeszaal met specifiek openingsuren gaan. Heel wat cartografische parels waren amper gekend waren en werden bijna niet, of veel te weinig, geconsulteerd.

Daarom werd eind augustus 2015 Cartesius (www.cartesius.be) gelanceerd. Via deze portaalsite zijn vele duizenden cartografische stukken van het Rijksarchief, de Koninklijke Bibliotheek, het Museum voor Midden-Afrika en het Nationaal Geografisch Instituut online te doorzoeken. Deze vier instellingen bezitten allen een fantastische cartografische collectie die bovendien zeer complementair is. Samen bezitten ze een zeer grote collectie voornamelijk over België en Centraal-Afrika. Het Rijksarchief bezit vooral kaarten afkomstig uit centrale, provinciale en lokale administraties, uit rechtbankarchieven en privé-instanties zoals adellijke families (Arenberg, Ursel, de Merode) en kloosters en abdijen. Veel kaarten zijn handgeschreven en werden opgesteld in het kader van een bepaalde zaak (rechtspraak, openbare werken, goederen- en landbeheer...) De oudste kaart uit de collectie dateert van 1358. De Koninklijke Bibliotheek bezit onder andere kaarten, atlassen van Mercator en Blaeu, een exemplaar van de bekende kabinetskaart van Ferraris (1771-1778), kaarten van Frick en Vandermaelen en de door lokale onderzoekers veel geraadpleegde Popp-kadasterkaarten. Het NGI bezit de hele reeksen topografische kaarten, massa's luchtfoto's en de gereduceerde kadasterkaarten omstreeks 1850. Het Museum voor Midden-Afrika bezit dan

weer unieke historische, topografische en geologische kaarten van Congo, Rwanda en Burundi. De site blijkt een groot succes. Ondertussen zijn al meer dan 100.000 unieke bezoekers geteld. Het vernieuwende van het Cartesius-portaal is de geografische zoekmogelijkheid, meteen ook de belangrijkste manier van zoeken van het portaal. De bedoeling is dat op een moderne kaart het gebied wordt aangeduid waarvoor men oude kaarten wil vinden. De zoekmachine geeft u dan de kaarten die binnen dit gebied liggen. Het handige daaraan is dat men problemen met veranderende plaatsnamen, de taal of schrijfwijze van plaatsnamen of het ontbreken van plaatsnamen omzeilt. Het behoeft geen zeer gedetailleerde tekstuele beschrijvingen en is niet taalgebonden. Het eenvoudige voorbeeld van Luik toont de moeilijkheden die klassieke zoekrobotten kunnen hebben. In de beschrijving van de kaart kan Liège staan maar evenzeer Luik, Lüttich, Liegi... En bedoelt men met Luik de stad, de agglomeratie, de provincie, het bisdom of het prinsbisdom? De opzoeking in Cartesius gebeurt op basis van de geografische coördinaten van de "footprint" van de cartografische documenten. Voor elk document werd de "footprint" door de medewerkers van Cartesius vastgelegd: het gebied op een moderne kaart dat door een oude kaart wordt beschreven. Deze "footprint" kan u zien als resultaat van uw opzoekingen.

Screenshot van het cartesius-portaal met zoekresultaten van kaarten in Leuven vóór 1800.

Belangrijk is om de resultaten verder te verfijnen door ook met schaal en datum te spelen. Via de schaal kunt u uw zoekopdracht bijvoorbeeld beperken tot grootschalige kadasterkaarten, of bijvoorbeeld tot kleinschalige overzichtskaarten. Daarnaast kunt u nog altijd op een klassieke manier in de catalogus zoeken, bijvoorbeeld op kaartauteur, uitgever, trefwoord ... Wan-neer u "Mercator" intikt, zult u wel degelijk alle kaarten van Mercator in de catalogus vinden.

Ook veel kaarten, plattegronden en luchtfoto's van Leuven en omstreken kunt u via Cartesius terugvinden.

Op dinsdag 12 april geeft Marc Carnier in het Rijksarchief Vlaams-Brabant voor de SALSA!-leden een lezing over Cartesius. Wie er graag wil bij zijn, schrijft zich best in via mail archieff@leuven.be of telefonisch op het nummer 016/30 08 69.

Kaart van de Dijle afkomstig uit een procesdossier voor de Raad van Brabant (Rijksarchief Anderlecht, Raad van Brabant, processen van de steden nr. 683 (1738)

Itinera Nova: Een stand van zaken

Via het project Itinera Nova (www.itineranova.be) digitaliseert en ontsluit het stadsarchief van Leuven sinds 2009 zijn omvangrijkste archiefbestand: de 1.128 registers van de Leuvense schepenbank (1362-1795). Het huzarenstuk om al die akten te digitaliseren en een deel ervan ook te transcriberen, wordt beetje bij beetje gerealiseerd door een gemeenschap van actieve, enthousiaste vrijwilligers. Hun dagelijkse inzet zorgde er de voorbije zeven jaar voor dat al meer dan 25.000 akten over het leven van alledag in het laatmiddeleeuwse Leuven en Brabant nu door iedereen online geraadpleegd en gelezen kunnen worden.

Een middeleeuwse bron die op een hedendaagse manier kennisdorst laaft
Het stadsarchief van Leuven startte Itinera Nova in 2009 op als een ontwikkelingsgericht cultureel erfgoedproject via een driejarige subsidie van de Vlaamse Gemeenschap. Doel was om een methodiek en software te ontwikkelen voor de ontsluiting van een omvangrijke handgeschreven archiefbron. Die ontwikkelingsfase is achter de rug en einde 2016 zullen ook alle registers als gescande beelden online raadpleegbaar zijn. Het project leeft

verder dankzij de financiële steun van het Fonds Baillet Latour en de persoonlijke inzet van meer dan 40 vrijwilligers. Zij engageren zich in hun vrije tijd om de Dietse akten uit de handgeschreven registers van de 15de eeuw een voor een te transcriberen.

Het stadsarchief is ook volop bezig om de annotatietool operationeel te maken. Dat is een online werk-instrument waarmee een link gemaakt wordt tussen de digitale beelden van de schepenbankregisters en een index op trefwoord. Vrijwillige medewerkers kunnen met de tool een woord(groep) permanent markeren op het digitale beeld van een bladzijde uit een schepenbankregister en via een invoerscherm de transcriptie ervan maken en de categorie bepalen. Deze ingevoerde data worden – na goedkeuring door een beheerder – bijgehouden in een indexbestand dat voor iedereen online doorzoekbaar is. Vanuit de gevonden treffers kan de gebruiker van de zoekfunctie rechtstreeks de gemarkeerde passages oproepen. De annotatietool werd in de eerste plaats ontwikkeld voor de indexerings van de (qua formulering erg stereotype) Latijnse akten. De rechtstreekse link tussen zoekwoord en het digitale beeld ontsluit de inhoud van deze akten tot

op zekere hoogte zonder dat ze volledig getranscribeerd zijn. Wie dus straks via de zoekfunctie bijvoorbeeld zijn familienaam intikt, krijgt als resultaat een trefferslijst van alle ingevoerde Latijnse akten waarin die naam voorkomt. Vanuit de trefferslijst kan meteen doorgeklikt worden naar elk van de digitale beelden van de akten, waarin het gezochte woord en andere trefwoorden dan gemarkeerd zijn.

Nieuwe taken voor vrijwilligers

De vrijwilligerswerking rond Itinera Nova wordt de laatste jaren ook steeds verder uitgebreid. Momenteel zijn vrijwillige medewerkers betrokken bij alle facetten van het project. Zo is een drietal vrijwilligers vooral bezig met technische ondersteuning. Ze zorgen voor het uploaden van de originele TIFF-bestanden die de scanner aflevert naar de Leuvense Itinera Novaserver en converteren deze beeldbestanden naar makkelijk raadpleegbare JPEG-beelden. Andere vrijwilligers leggen zich sinds 2015 in tandems toe op het 'opleiden' en ondersteunen van beginnende transcribenten, die zo op weg geholpen worden om het 15de-eeuwse schrift onder de knie te krijgen en begeleid worden bij hun eerste transcripties, tot hun foutenmarge klein genoeg

Enkele cijfers over Itinera Nova

duurtijd project: **7 jaar** (07/03/2016)
aantal scan-vrijwilligers: **5**
aantal transcribenten: **38**
leeftijd jongste vrijwilliger: **23**
leeftijd oudste vrijwilliger: **91**
aantal gescande registers: **840**
aantal digitale beelden: **711.783 (foliozijden)**
aantal getranscribeerde akten: **26.364**

geworden is om zelfstandig en van thuis uit te kunnen transcriberen. Begin 2016 is ook een werkgroepje met correctoren opgestart. Deze zeer ervaren transcribenten staan de projectadviseur bij in de tijdrovende taak om alle gemaakte transcripties eerst te controleren en eventuele twijfelgevallen waar de transcribent niet uit geraakt op te lossen, alvorens ze online gepubliceerd worden. Want elke transcribent is er zelf erg op gesteld dat haar of zijn transcripties alleen op de website verschijnen als ook een controlerend oog erover gegaan is. Dat zegt veel over de kwaliteitseisen die de vrijwilligers ook zelf aan het hele project stellen en aan de terechte trots die ze ontleen aan de grote mate van correctheid van de informatie die ze online ontsluiten.

Toch ook nog informatie op papier

In 2013 startte het stadsarchief met een eigen publicatiereeks: de Claves Scabinorum (letterlijk vertaald: sleutels van de schepenen). De 'claves' zijn verzorgd uitgegeven en mooi geïllustreerde brochures van ca. 25 bladzijden, die aan € 5.00/ex. verkocht worden in de leeszaal van het stads-

archief. In de reeks verschijnen bijdragen over het Leuvense verleden die gebaseerd zijn op informatie uit akten van de Leuvense schepenbank. In 2013 verschenen 3 publicaties: De Leuvense schepenbank als instelling (M. Ceunen), Middeleeuwse strafbedevaarten vanuit Leuven (M. Ceunen), Leuven in crisis (1488-1500) (Jona Broothaers). Eind 2015 werd goed voor druk gegeven voor drie nieuwe Clavesnummers: Een rebelse stad aan de Dijle. Over conflicten en politiek in laat middeleeuws Leuven (J. Haemers), Van juweelen oft cleynnoeten. Het woord 'juweel' in 15de-eeuwse akten van de Leuvense schepenbank (R. Belemans) en De pachtcontracten in de Leuvense schepenbankregisters (M. Ceunen). In 2014 en 2015 werd aan de KULeuven ook een aantal masterscripties onder leiding van professor Jelle Haemers geschreven, waarvoor de auteurs zich baseerden op gegeven uit de Leuvense schepenbank. De behandelde thema's zijn ook hier zeer divers: over de strafbedevaarten (Lize Dewilder), over de sociaal-economische positie van weduwen in de 15de eeuw (Maaïke Engels), over de 15de-eeuwse schakingen (Chantal

Delameillieure), over de relatie tussen wees en voogd (Ine Craenen) en over de huwelijksstrategieën van de families Pynnoc en Absoloens (Sytze Van Herck). Ook het eerste doctoraatsonderzoek op basis van de transcripties van de Itinera Novavrijwilligers is inmiddels lopend en wordt uitgevoerd door Andrea Bardyn.

En wat zeggen de vrijwilligers zelf?

Afsluitend geven we graag ook enkele reacties weer van vrijwilligers die zich al enkele jaren heel actief inzetten voor het Itinera Novaproject.

"In 2013 besloot ik de opleiding archivistiek te volgen. Ik moest hiervoor echter nog een voorbereidingsprogramma volgen. Het is tijdens dit programma dat ik in contact kwam met de paleografie. Mijn interesse was meteen gewekt en ik vond het dan ook spijtig toen dit opleidingsonderdeel ten einde liep. Puur toevallig kwam ik dan via een artikel in de Rondom Leuven in contact met het Itinera Novaproject van het Stadsarchief Leuven. In februari 2014 werd ik dan vrijwilliger. We zijn nu twee jaar verder en ik kan zeggen dat ik nog steeds zeer graag transcripties maak. Het geeft veel voldoening om op deze manier een bijdrage te leveren aan de studie van

de geschiedenis van mijn stad."

(Agata Dierick)

"Opzoek naar familieleden in de VS besefte ik dat historisch bronnenonderzoek mij heel erg boeide. In Canada mocht ik een tentoonstelling opzetten met stukken uit de 16de en 17de eeuw uit de Lage Landen die in de National Archives en de National Library bewaard werden. Toen ik in 2011 van een vriendin vernam dat Itinera Nova de schepenbankregisters digitaliseert en vrijwilligers aanwerft voor de ontsluiting van de schepenakten was ik meteen gewonnen voor het project. Transcriberen heeft iets van een puzzel in elkaar steken, een sudoku oplossen, maar het maakt me vooral nieuwsgierig naar de middeleeuwse geschiedenis van onze stad. Ondertussen mag ik ook nieuwe vrijwilligers enthousiasmeren en begeleiden bij het transcriberen. Over de hele lijn een positieve ervaring."

(Claire Dejaeger)

"Een collega op het werk schreef me in voor een cursus paleografie, ingericht door het stadsarchief. Ik was onmiddellijk verkocht. Transcriberen is een soort puzzelwerk. Je kan het thuis doen in verloren momenten maar ook op een gestructureerde manier. Je wordt

getrokken in de middeleeuwse wereld van de schepenbank. De juridische zowel als de taalkundige invalshoek boeiden me. Daarnaast kom je in een levende groep van 'vrijwilligers van het Itinera Nova project' terecht. Heel fijn is dat die groep gemengd is van samenstelling. Uiteraard zijn er veel (al dan niet jong) gepensioneerden bij, maar je ziet er ook beroepsactieven en zelfs studenten. Onder de deskundige leiding van de staf is er voor elke vrijwilliger wat wils: werkgroepen voor allerhande taken, lezingen, tentoonstellingen, meet-INS, uitstappen. De belangrijkste reden waarom dit vrijwilligerswerk me blijft boeien is toch de maatschappelijke meerwaarde. Door de ontsluiting van de archieven krijgen onderzoekers en allerlei geïnteresseerden toegang tot deze bronnen. Het werk is onbetaalbaar en nooit af...Heel fijn om aan dit project te kunnen deelnemen!"

(Lieve van Hoestenbergh)

"Transcriberen als hobby. Echt waar, warm aanbevelen.

De eerste tijd is moeilijk, eerst letter per letter, dan woord na woord maar al vlug gaat het beter en steeds sneller. Het is als een puzzel, zo'n akte: in het begin zie je niks, maar hoe verder je geraakt,

hoe vlotter het vooruit gaat. Je begint op den duur al wat zicht te krijgen op verschillende soorten akten: je hebt koop- en verhuurakten, zoals ze bij de notaris worden opgemaakt, maar daarin zitten dan telkens toch verrassende voorwaarden verwerkt, die elke akte toch weer specifiek maken.

Dan heb je ook contracten, afgesloten tussen burens, met problemen die bij ons door de vrederechter worden opgelost: gemeenschappelijke muren, toiletten, regenwaterafvoer (toen ook al reden om naar de rechter te stappen). Een derde soort aktes zijn die waar iemand op bedevaart wordt gestuurd, als straf om iemand te kwetsen of zelfs te doden: daarvoor kreeg je geen gevangenisstraf, maar een bedevaart te volbrengen, met een afstand al naargelang; in feite werden de schuldigen een tijd uit de stad verbannen. In de gevangenis belanden dan weer mensen die hun schulden niet kunnen betalen (waarbij de vraag rijst hoe ze dan geld kunnen verzamelen om die schulden alsnog te betalen). Je ziet: langs die akten kom je in de middeleeuwse wereld terecht en kan je over het leven toen heel wat opsteken."

(Kristiaan Magnus)

Twist over vermeende openstaande rekening in de Leuvense schepenbank

SAL 8123 - r°240.1 (1 juli 1452)

De Leuvense schepenbank trad zeer regelmatig op als rechtbank om geschillen tussen burgers te beslechten. Een akte uit 1452 bevat een voorbeeld van een dispuut waarbij herbergier Joos Sterke probeert om een volgens hem reeds vele jaren openstaande rekening voor spijs en drank te laten vereffenen door Jan Calaber. Als bewijs voor zijn beschuldiging kan hij echter alleen maar zijn erewoord als middenstander aanbieden. De schepenen volgen dan

ook het verweer van de betichte, die ten tijde van de vermeende feiten rentmeester van de graaf van Vaudémont was en die prompt aanbiedt ook onder eed te willen verklaren van een nog onbetaalde traktatie voor kooplieden uit Meerdal in de herberg van Joos Sterke niets af te weten. Hierna volgt eerst de hedendaagse 'vertaling' van de transcriptie van deze schepenakte.

De originele tekst vindt u onder

bovenstaande referentie op www.itineranova.be. Daarna gaan we nog even in op enkele bijzonderheden.

Nadat Jan Calaber ten gevolge van de beschuldiging (als beclaeght) door Joos Sterke

in het vrije jaargeding van vorige dinsdag voor de rechtbank

gekomen is, waar diezelfde Joos jegens hem een gerechtelijke eis

formuleerde (een aensprake dede);

sals
samen actief
stadsarchief leuven

Rob Belemans

zeggend dat de voorschreven Jan vroeger toen hij rentmeester was van de graaf van Vademont in het land van Bierbeek en Meerdaal hij, diezelfde Jan, met de kooplieden van Meerdaal eten en drank verbruikt had (teringe gedaen hadde) in het huis van de voorschreven Joos [en dat verteer op zijn rekening liet schrijven]. Vermits hij toen kleine

koopwaren (pennincwerde) verkocht waarvan de som op 12 grijpen kwam of daar omtrent zoals hij dat vervangend aantoonst (boet) door zijn eed als een herbergier (tavernier) te doen. En de voorschreven Jan bracht daartegen in dat het wel 20 jaar geleden moest zijn of meer

dat hij rentmeester was van de voorschreven graaf. En als hij Joos zou iets schuldig geweest zijn van het voorschreven verteer, dan zou diezelfde Joos deze schuld binnen deze periode op een correcte manier hebben kunnen manen en teruggevorderd (verhaelt) hebben, zoals hij met andere schulden en zaken gedaan heeft. Daarenboven (Niet min) kan Jan Calaber in zijn

aantekeningen (memorien) noch in zijn rekeningen van het voorschreven rentmeesterschap

niet terugvinden dat hij in het huis van de voornoemde geteerd zou hebben Hij biedt aan op zijn erewoord te verklaren dat hij de voorschreven Joos daarvoor

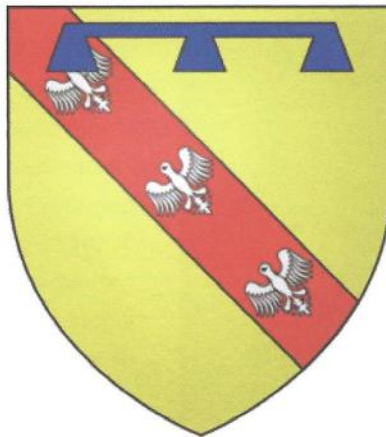
niets schuldig geweest is noch die tering op zijn rekening te hebben laten schrijven. Dan hebben de schepenen als vonnis gevelde (gewijst) dat indien de voorschreven

Jan zijn erewoord zou geven zoals hij voorgesteld had, dat hij daarmee in het gelijk zou zijn gesteld (gestaen soude). Welke eed hij op de eerstvolgende

gerechtsdag dien ten gevolge gedaan heeft voor Pynnoc, Godfried Roelofs, Ludovic Roelofs, Tymple, 1 juli te weten zaterdag

Het vrije jaargeding van vorige dinsdag

Met de term 'vrij jaargeding' wordt in deze akte kennelijk een voogdgeding aangeduid. Dat was een plechtige bijeenkomst van de schepenenbank met de burgers, waarop de bevolking klachten kon aanhangig maken. Er waren doorgaans drie voogdgedingen per jaar: na Driekoningen, na Pasen en na Sint-Jan. Uit andere akten van de schepenenbank weten we dat in Leuven het vrije jaargeding gehouden werd in de week nadat het Paasoctaaf gesloten was, dus na de Paasweek die liep van Paasdag tot en met de zondag erna.

Jan Calaber, rentmeester van de graaf van Vademont in het land van Bierbeek en Meerdaal

Het graafschap Vaudémont ligt in Lotharingen, in de buurt van Nancy. In 1415 volgde Anton (1393-1458) er zijn vader Ferry I op als graaf van Vaudémont. Hij huwde in 1416 met Maria van Aumale, dochter van de Normandische graaf Jan VII van Harcourt. De familie van Harcourt wist in 1338 het Meerdaalwoud - dat voordien eigendom was geweest van Godfried, de jongere broer van de Brabantse hertog Jan II, en na diens dood in de Guldensporenslag verdeeld was geraakt onder zijn vier dochters - te herenigen in de heerlijkheid Bierbeek. Via zijn vrouw kwam Anton van Vaudémont in het bezit van Bierbeek en Meerdaal. De Jan Calaber

die in deze akte valselijk beschuldigd werd van tafelschuimerij was dus - naar eigen zeggen twintig jaar voordien, omstreeks 1435 de rentmeester voor deze eigendommen geweest van graaf Anton van Vaudémont. Na zijn dood erfde zijn dochter Margaretha van Vaudémont de heerlijkheden Aarschot en Bierbeek. Zij werd in 1432 de tweede echtgenote van de Picardische edelman Anton van Croÿ (1385-1475). Dat was de eerste van Croÿ die zich in de Nederlanden kwam vestigen, nadat hij via zijn huwelijk hertog van Aarschot en maarschalk van Brabant was geworden. Na de dood van zijn schoonvader Anton van Vaudémont kocht van Croÿ ook het uitgestrekte Meerdaalwoud van zijn schoonfamilie. In 1445 kocht hij van de verarmde heer van Heverlee diens middeleeuwse burcht, van waaruit hij zijn graafschap Aarschot bestuurde. Zijn kleinzoon, Willem van Croÿ zou op de plaats van die burcht na 1511 het huidige kasteel van Arenberg laten bouwen.

Een som van 12 grijpen

Een grijp is de benaming voor een zilveren munt met de afbeelding van een griffioen (= grijp) erop en met een waarde van 10 Brabantse stuivers.

Uitgelicht: Postkaart in de kijker

De rijke iconografische collectie van het stadsarchief werpt een bijzonder licht op het verleden van de stad en haar inwoners. We sluiten de Nieuwsbrief af met één beeld dat we er voor de gelegenheid uitlichten. Deze keer kozen we voor een postkaart van stadsschool nummer 3, gelegen aan de Kapucijnenvoer.

In 1911 beschikte de stad Leuven over 7 stadsscholen bestemd voor het lager onderwijs. Aanvankelijk 'adopteerde' het stadsbestuur een aantal vrije scholen door ze financieel te ondersteunen. Op het einde van de 19de eeuw mochten gemeentebesturen echter geen vrije scholen meer aannemen. Ze werden daardoor verplicht om zelf scholen te bouwen, als de plaatselijke capaciteit van het vrije onderwijs te gering was. Tussen 1874 en 1911 werden in Leuven zo vijf nieuwe stadsscholen gebouwd, genummerd van 3 tot 7.

Het eerste nieuwe schoolgebouw – school nummer 3 – werd opgericht in de Kapucijnenvoer naar een ontwerp van Edouard Philippe Lavergne, die van 1849 tot 1877 stadsarchitect was. Deze nieuwe lagere gemeenteschool, werd gebouwd overeenkomstig de regelgeving die sinds 1842 het lager onderwijs had hervormd. Het reglement op de scholenbouw van 25 november 1874, met pedagogische en hygiënische vereisten voor lagere schoolgebouwen, lag dan ook aan de basis van Lavergne's ontwerp. De school telde 12 klassen, gelegen rond een centrale gang. Elk klaslokaal mocht aan maximaal 70 (!) leerlingen plaats bieden. Een

minimale binnentemperatuur tussen de 14 en 16 graden moest, ongeacht het seizoen, gegarandeerd zijn. Elk klaslokaal was dan ook voorzien van een kachel met "rook opnemende buizen" om de rookontwikkeling te verminderen. In 1921 werd de school door stadsarchitect Eugène Frische uitgebreid met nog eens vier klassen.

In 1957 werd het gebouw van deze Leuvense stadsschool geruild met de KU Leuven voor een nieuwe, moderne lagere school op een grond tussen de Kapucijnenvoer en de Heilige-Geeststraat. De gebouwen werden vanaf dan gebruikt door het Departement Verpleeg- en Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Leuven. In april 1963 werd ze omgebouwd tot noodkerk voor de bouwvallige Sint-Jacobskerk. Deze functie behield ze tot in 1970 de nieuwe kerk in de Goudsbloemstraat (Ons Huis) klaar was.

Honderdduizenden folio's handgeschreven tekst werden al gedigitaliseerd via de scanstudio van het stadsarchief voor het project Itinera Nova. Dit zijn kwalitatief zeer hoogstaande beelden. De langetermijnbewaring van de scans gebeurt op de krachtige servers van de Universiteit van Keulen. Van elk beeld wordt ook een JPEG-kopie op lagere resolutie aangemaakt, geschikt voor online raadpleging. De transfer van scans naar Keulen en de aanmaak en opslag van de JPEG-bestanden vereist naast een basiskennis van Linux ook veel nauwgezetheid en engelengeduld. Dat zijn eigenschappen die Rudi Thomassen, Wilfried Geyskens en Martin van Boom zeker hebben.

IN BEELD | De geduldige beeldbewerkers van Itinera Nova

